

UZASADNIENIE

Przedstawiony projekt zmienia ustawę z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. Nr 64, poz. 593, z późn. zm.).

Celem zmian jest zarówno ujednoczenie i doprecyzowanie przepisów ustawy, co wynika z praktyki stosowania ustawy, jak i wprowadzenie rozwiązań systemowych w zakresie całodobowych placówek opiekuńczo-wychowawczych. Jednym z celów ustawy zmieniającej jest też wdrożenie rozwiązań prawnych dyrektywy Rady 2004/81/WE z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie dokumentu pobytowego wydawanego obywatelom państw trzecich, którzy są ofiarami handlu ludźmi lub wcześniej byli przedmiotem działań ułatwiających nielegalną imigrację, którzy współpracują z właściwymi organami.

Zmiana polegająca na dodaniu art. 5a ma na celu poszerzenie grupy świadczeniobiorców z pomocy społecznej o cudzoziemców, o których mowa w art. 33 ust. 1 pkt 5 oraz art. 53 ust. 1 pkt 15 ustawy z dnia 13 czerwca 2003 r. o cudzoziemcach (Dz. U. Nr 128, poz. 1175, z późn. zm.).

Zmiana w art. 5a powoduje zrównanie praw obywateli państw trzecich będących ofiarami handlu ludźmi z prawami obywateli Rzeczypospolitej Polskiej i wynika z dyrektywy Rady 2004/81/WE w sprawie dokumentu pobytowego wydawanego obywatelom państw trzecich, którzy są ofiarami handlu ludźmi lub wcześniej byli przedmiotem działań ułatwiających nielegalną imigrację, którzy współpracują z właściwymi organami (Dz. Urz. UE L 261 z 6.08.2004, str. 19; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 19, t. 7, str. 69).

Konieczność wprowadzenia przepisów dotyczących ochrony ofiar handlu ludźmi

do ustawodawstwa polskiego wynika z art. 17 dyrektywy nakładającego na Państwa Członkowskie obowiązek wprowadzenia do prawa krajowego – najpóźniej do dnia 6 sierpnia 2006 r. – niezbędnych przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych do jej wykonania.

W dotychczasowym stanie prawnym cudzoziemcowi prawo do świadczeń z pomocy społecznej, z powodu bycia ofiarą handlu ludźmi, na mocy art. 5 ustawy, nie przysługuje.

Dla powyższej problematyki szczególnie istotne są zmiany wprowadzone w art. 33 ustawy z dnia 13 czerwca 2003 r. o cudzoziemcach, umożliwiające wydanie cudzoziemcowi wizy pobytowej, jeżeli zachodzi uzasadnione przypuszczenie, że jest on ofiarą handlu ludźmi, oraz w art. 53 ust. 1 pkt 15 wymienionej ustawy umożliwiające udzielenie ofierze handlu ludźmi, spełniającej wymagania tego przepisu, zezwolenia na zamieszkanie na czas oznaczony. Wiza pobytowa wydawana jest na okres niezbędny do podjęcia przez cudzoziemca decyzji o współpracy z właściwym organem prowadzącym postępowanie w sprawie przestępstwa handlu ludźmi, jednak na okres nie dłuższy niż 2 miesiące.

Zmiany przepisów ustawy z dnia 13 czerwca 2003 r. o cudzoziemcach weszły w życie dnia 1 października 2005 r., co stanowi dodatkową przesłankę do wprowadzenia zaproponowanych zmian w ustawie z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej.

Uwzględniając zmiany wprowadzone do ustawy o cudzoziemcach, zasadne jest rozszerzenie grupy osób uprawnionych do określonych świadczeń z pomocy społecznej (proponowany przepis art. 5a ustawy o pomocy społecznej) o cudzoziemców, którzy ze względu na bycie ofiarą handlu ludźmi uzyskali wizę pobytową lub zgodę na zamieszkanie na czas oznaczony.

Zjawisko handlu ludźmi aktualnie zaliczane jest do grupy tzw. przestępstw międzynarodowych (konwencyjnych), podlegających ściganiu i karaniu ich sprawców przez poszczególne państwa – strony międzynarodowych umów. Z uwagi na to należy pamiętać o zobowiązaniach wynikających z członkostwa Polski w Unii Europejskiej, tj. konieczności implementacji aktów prawnych UE odnoszących się do walki z handlem ludźmi i pomocy jego ofiarom.

Zmiana w art. 6 pkt 15 ma na celu poprawienie definicji średniego miesięcznego kosztu utrzymania w domu pomocy społecznej lub całodobowej placówce opiekuńczo-wychowawczej. Podstawą ustalania kosztu pobytu będą koszty w miejsce dotychczasowych wydatków.

Zmiana polegająca na zastąpieniu wyrazów „placówka opiekuńczo-wychowawcza” wyrazami „całodobowa placówka opiekuńczo-wychowawcza” w art. 7 pkt 10, art. 10 ust. 3, art. 19 pkt 5-7, art. 21 pkt 6, art. 53 ust. 1, art. 80, art. 81 ust. 1, 7 i 8, art. 85 ust. 4 i 5, art. 86 ust. 2 i 7, art. 87 ust. 5, art. 88 ust. 1-3, 5 i 7, art. 89 ust. 4 i 7 pkt 2 i art. 107 ust. 1 wynika z potrzeby ujednoczenia nazewnictwa odnoszącego się do placówek opiekuńczo-wychowawczych. Obecnie ustawa niekonsekwentnie posługuje się nazwą „placówki opiekuńczo-wychowawcze” na określenie całodobowych placówek opiekuńczo-wychowawczych i wszystkich placówek, a więc również placówek opiekuńczo-wychowawczych wsparcia dziennego. Podział na całodobowe placówki opiekuńczo-wychowawcze i placówki opiekuńczo-wychowawcze wsparcia dziennego funkcjonujące w ramach placówek opiekuńczo-wychowawczych będzie służyć większej przejrzystości przepisów ustawy.

Zmiana w art. 7 jest konsekwencją wprowadzenia art. 5a. Art. 7 pkt 7a będzie stanowił podstawę do udzielania wsparcia z uwagi na bycie ofiarą handlu ludźmi. Art. 7 pkt 7 ustawy o pomocy społecznej pozwala na udzielanie przez ośrodki pomocy społecznej wsparcia jedynie ofiarom przemocy w rodzinie. Udzielanie pomocy przewidzianej w ustawie o pomocy społecznej ofiarom handlu ludźmi odbywa się obecnie na podstawie innych przesłanek wynikających z tego artykułu, na przykład bezrobocia, bezdomności, długotrwałej lub ciężkiej choroby. Jednocześnie ofiary te mogą korzystać z pomocy ośrodków interwencji kryzysowej i specjalistycznego poradnictwa świadczonego przez powiatowe centra pomocy rodzinie – art. 19 pkt 2 i 12. Proponowana zmiana pozwoli na skuteczniejszą i bardziej wszechstronną pomoc udzielaną przez jednostki organizacyjne pomocy społecznej poszczególnych szczebli administracji samorządowej. Pozwala ona także na koordynację pomocy udzielanej ofiarom handlu ludźmi w ramach systemu pomocy społecznej.

Zmiana w art. 10 ust. 2 polega na wyłączeniu z dochodu rodziny kwoty pomocy na usamodzielnienie i kontynuowanie nauki. Przy ustalaniu prawa do pomocy pieniężnej na usamodzielnienie oraz na kontynuowanie nauki do dochodu rodziny nie powinno się wliczać pomocy na usamodzielnienie otrzymywanej przez innego pełnoletniego wychowanka, członka rodziny. Gdyby wliczyć ten rodzaj pomocy, może dojść do sytuacji, że jeden pełnoletni wychowanek otrzyma pomoc na kontynuowanie nauki, natomiast jego brat lub siostra już nie, z uwagi na zbyt wysoki dochód rodziny. Dlatego również pomoc, o której mowa w art. 88 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej, powinna zostać wyłączona z dochodu rodziny, analogicznie jak to jest w art. 10 ust. 1.

Ponadto w związku ze zmianą w art. 89 ust. 6 w wyjątkowych przypadkach będzie można udzielać pomocy na usamodzielnienie w trakcie otrzymywania pomocy na kontynuowanie nauki. Celowe jest wyłączenie pomocy na kontynuowanie nauki z dochodu pełnoletniego wychowanka. W przeciwnym przypadku, mimo wprowadzenia do przepisu wskazanego wyjątku, mało kto będzie korzystał ze zmienionego przepisu, z uwagi na zbyt wysoki dochód.

Zmiana w art. 17 i 19 polegająca na przeniesieniu zadań powiatu dotyczących pomocy osobom mającym trudności w przystosowaniu się do życia po zwolnieniu z zakładu karnego do gminy jest spowodowana charakterem udzielanej takim osobom pomocy. Do świadczeń najczęściej udzielanych osobom zwalnianym z zakładów karnych należą zasiłki celowe i praca socjalna, a więc świadczenia pozostające w kompetencji gminnych ośrodków pomocy społecznej. Powiatowe centrum pomocy rodzinie często jest usytuowane w znacznej odległości od gminy miejsca zamieszkania osoby, co wiąże się z dodatkowymi wydatkami na dojazd. W zadaniach powiatu pozostaje poradnictwo specjalistyczne, które może być realizowane wobec każdej osoby wymagającej takiego wsparcia.

Zmiana w art. 19 pkt 6 i 7 oraz art. 88 i 89 polega na dodaniu do katalogu instytucji, których opuszczenie uprawnia wychowanka do pomocy na usamodzielnienie i kontynuowanie nauki, specjalnych ośrodków wychowawczych oraz młodzieżowych ośrodków socjoterapii. Ośrodki te zapewniają całodobową opiekę dzieciom o szczególnych potrzebach (§ 14-22 oraz

§ 34-39 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 7 marca 2005 r. w sprawie rodzajów i szczegółowych zasad działania placówek publicznych, warunków pobytu dzieci i młodzieży w tych placówkach oraz wysokości i zasad odpłatności wnoszonej przez rodziców za pobyt ich dzieci w tych placówkach; Dz. U. Nr 52, poz. 467). Wprowadzenie do ustawy o pomocy społecznej wskazanych ośrodków jest zrównaniem praw ich wychowanków z wychowankami całodobowych placówek opiekuńczo-wychowawczych, gdyż w obu tych ośrodkach dzieci i młodzież przebywają całodobowo.

Zmiana w art. 18 jest konsekwencją zmian proponowanych w 5a i art. 7. Polega ona na poszerzeniu katalogu zadań zleconych gminom z zakresu administracji rządowej o udzielanie świadczeń cudzoziemcom – ofiarom handlu ludźmi.

Zmiana w art. 20 polegająca na dodaniu pkt 4 jest powiązana ze zmianami w art. 5a, 7 i 19. Polega ona na poszerzeniu katalogu zadań powiatów z zakresu administracji rządowej o udzielanie świadczeń w postaci interwencji kryzysowej cudzoziemcom – ofiarom handlu ludźmi.

Z kolei przepis art. 20 pkt 5 umożliwia pobyt w placówkach opiekuńczo-wychowawczych i rodzinach zastępczych dzieciom cudzoziemców, którzy nie są wymienieni w art. 5 ustawy o pomocy społecznej, a więc obecnie nie są uprawnieni do korzystania ze świadczeń pomocy społecznej. Dzieci cudzoziemskie pozbawione opieki przebywają w praktyce w placówkach lub rodzinach zastępczych na podstawie orzeczenia sądu, a koszty ich pobytu pokrywa powiat miejsca położenia placówki lub miejsca zamieszkania rodziny zastępczej, z uwagi na niemożność ustalenia powiatu miejsca zamieszkania rodziców dziecka. Kwestia ta wymaga więc uregulowania w ustawie. Pkt 5 wskazuje, że pobyt dzieci cudzoziemskich będzie finansowany z budżetu państwa jako zadanie powiatu z zakresu administracji rządowej.

Zmiana polegająca na dodaniu pkt 6 w art. 20 ustawy o pomocy społecznej umożliwi realizację zadań z dziedziny przysposobienia międzynarodowego dzieci, w tym zlecenie realizacji tych zadań podmiotom prowadzącym

niepubliczne ośrodki adopcyjno-opiekuńcze. Na podstawie art. 83 ust. 12 Minister Pracy i Polityki Społecznej wskazał takie ośrodki, do chwili obecnej brak było jednak podstaw prawnych do finansowania procedur związanych z adopcją zagraniczną z budżetu państwa. Zadania związane z prowadzeniem takich ośrodków wynikają z przystąpienia Polski do Konwencji z dnia 29 maja 1993 r. o ochronie dzieci i współpracy w dziedzinie przysposobienia międzynarodowego. W związku ze wskazaniem właściwych ośrodków w rozporządzeniu, na mocy art. 20 ust. 3 do realizacji zadań nie będzie stosowany tryb otwartego konkursu ofert.

Zmiana w art. 22 polegająca na dodaniu pkt 3a wprowadza obowiązek wydawania zezwoleń na prowadzenie placówek opiekuńczo-wychowawczych. Z dniem 31 grudnia 2006 r. mija termin osiągnięcia przez placówki wymaganych standardów. W związku z powyższym wskazane jest wprowadzenie zezwoleń na działalność placówek. Pozwoli to na działalność tylko tych placówek, które spełniają standardy. Przewiduje się wprowadzenie w art. 154 okresu przejściowego na dostosowanie placówek do wymaganych standardów.

Zmiana polegająca na dodaniu pkt 9a w art. 22 pozwoli na uszczelnienie systemu kontroli wojewody nad standardem usług świadczonych przez domy pomocy społecznej niezależnie od podmiotu, który prowadzi dom. W dniu dzisiejszym kontrolą są objęte domy pomocy społecznej publiczne oraz te działające na zlecenie jednostek samorządu terytorialnego. Poza systemem kontroli pozostają domy pomocy społecznej prowadzone na przykład przez przedsiębiorców czy też stowarzyszenia (jeżeli nie działają na zlecenie samorządu). Sytuacja taka może być niebezpieczna dla osób przebywających w tych domach z uwagi na to, że podmiot prowadzący w dniu wydania zezwolenia przez wojewodę mógł spełniać standardy, natomiast później (licząc na to, że nie będzie kontrolowany – bo ustawa tego nie przewiduje) może obniżyć poziom świadczonych usług.

Zmiana w art. 23 rozszerzająca upoważnienie ustawowe do wydania rozporządzenia jest konieczna ze względu na brak delegacji do ustalania odpłatności za usługi świadczone w ramach zadań zleconych z zakresu administracji rządowej w placówkach takich jak środowiskowe domy

samopomocy. Ustalenie odpłatności za usługi świadczone w ośrodkach wsparcia prowadzonych w ramach zadań administracji rządowej jest jednym z poważniejszych problemów w już funkcjonujących jednostkach tego typu. Praktyki w tym zakresie bywają różne: czasami jest to ustalone zarządzeniem wojewody, czasami takie ustalenia są zawarte w porozumieniu podpisywanym między wojewodą i organem prowadzącym lub w porozumieniu wojewoda daje takie prawo organowi prowadzącemu, czasami takie prawo daje sobie sam organ prowadzący. Uregulowania wymaga także procedura kierowania do ośrodków wsparcia. Szczególnie dotyczy to ośrodków powiatowych, w przypadku których gmina miejsca zamieszkania osoby czuje się zwolniona z obowiązku pomocy w procedurze ubiegania się o usługi w takiej jednostce.

Zmiana w art. 37 ma charakter doprecyzowujący używaną w ustawie terminologię. W obecnym stanie prawnym art. 6 pkt 1, w którym jest mowa o „całkowitej niezdolności do pracy”, i pkt 7, mówiący o „niezdolności do pracy z tytułu wieku”, różni się od używanego w art. 37 pojęcia „całkowitej niezdolności do pracy z powodu wieku lub niepełnosprawności”, które stanowi jedną z przesłanek nabycia prawa do zasiłku stałego. Zmiana jest więc niezbędna ze względu na wątpliwości przy ustalaniu uprawnień do tego zasiłku.

Zmiana polegająca na dodaniu art. 56a daje organom prowadzącym domy pomocy społecznej możliwość łączenia domów różnych typów w jeden dom, co pozwoli organom prowadzącym na bardziej racjonalne gospodarowanie środkami finansowymi w celu zapewnienia świadczenia usług na wymaganym poziomie.

Przewiduje się możliwość łączenia:

- domów dla osób w podeszłym wieku z domami dla osób przewlekle somatycznie chorych,
- domów dla osób przewlekle somatycznie chorych z domami dla osób niepełnosprawnych fizycznie,
- domów dla dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie z domami dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie.

Jednocześnie, aby zabezpieczyć potrzeby mieszkańców o różnych rodzajach dysfunkcji, wprowadza się zastrzeżenie, że standard podstawowych usług świadczonych przez te domy zachowuje się dla każdej z części osobno.

Zmiana w art. 57 poszerza listę dokumentów wymaganych od podmiotów ubiegających się o wydanie zezwolenia na prowadzenie domów pomocy społecznej. Dokumenty te są pomocne do określenia, czy podmiot daje gwarancję zapewnienia prawidłowej opieki przyjętym do domu pomocy społecznej osobom. Podobnych dokumentów wymaga się już obecnie od podmiotów chcących prowadzić placówki opieki całodobowej (art. 67 ust. 2 pkt 3).

Dodany art. 57a określa przesłanki cofnięcia zezwolenia na prowadzenie domu pomocy społecznej. W obecnym stanie prawnym brak jest takich regulacji, co rodzi wątpliwości w zakresie możliwości cofania zezwoleń, w sytuacji gdy podmiot prowadzący lub dom pomocy społecznej przestał spełniać wymagane warunki. Jediną istniejącą obecnie w ustawie możliwością cofnięcia zezwolenia na prowadzenie placówki jest art. 129 ust. 1, dotyczący braku realizacji zaleceń pokontrolnych w zakresie standardów.

Zmiana w art. 60 polegająca na dodaniu ust. 3 zakłada doprecyzowanie kwestii związanej z obowiązywaniem w danym roku nowego średniego miesięcznego kosztu utrzymania w domu pomocy społecznej. Ogłoszenie ustalające nową kwotę kosztu będzie stanowiło podstawę do ustalenia odpłatności za pobyt w domu pomocy społecznej od następnego miesiąca przypadającego po miesiącu, w którym zostało opublikowane. Do tego czasu odpłatność za pobyt w domu pomocy społecznej będzie ustalana na podstawie ogłoszenia z roku poprzedniego. Dodane ust. 4 i 5 wskazują sposób ustalania średniego miesięcznego kosztu utrzymania w nowo otwartym domu pomocy społecznej oraz w domu, który rozpoczął działalność.

Zmiana w art. 61 polegająca na dodaniu ust. 2a-2c umożliwia partycypowanie w koszcie utrzymania mieszkańca w domu pomocy społecznej również innym niż dotychczas wskazane osobom. Poza małżonkiem, zstępnymi i wstępnymi mieszkańca domu, opłatę lub jej część będzie mogło wносить rodzeństwo, dalsi krewni lub osoby obce, na mocy zawartej z gminą umowy. Opłata ta będzie

zmniejszyła udział gminy w koszcie utrzymania mieszkańca w domu pomocy społecznej.

Zmiana w art. 62 ust. 2 dotyczącego sposobu wnoszenia opłaty za pobyt w domu pomocy społecznej jest konsekwencją zmiany w art. 61.

Zmiana w art. 67 polega na wskazaniu dokumentów, których przedstawienie jest niezbędne w celu uzyskania zezwolenia na prowadzenie placówki całodobowej opieki. W dotychczasowym stanie prawnym w ustawie nie były określone i wyliczone enumeratywnie „dokumenty potwierdzające spełnianie wymagań określonych odrębnymi przepisami” obligatoryjnie wymagane przy uzyskaniu zezwolenia na prowadzenie placówki całodobowej zapewniającej opiekę osobom niepełnosprawnym, przewlekle chorym lub osobom w podeszłym wieku w ramach działalności gospodarczej lub statutowej. Nieostre określenie w ustawie powoduje w praktyce niejednorodną interpretację art. 67 ust. 2 pkt 3, a w konsekwencji zaskarżanie przez strony decyzji w sprawach nałożonych kar pieniężnych, które powołują się na brak podstawy prawnej precyzującej katalog dokumentów. W związku z powyższym, jest zasadne ustawowe sprecyzowanie wymaganych dokumentów w tak istotnej kwestii.

Zmiana w art. 73 ust. 2 ma na celu zapobieżenie takim sytuacjom, kiedy jedna rodzina pełni dla dziecka funkcję zawodowej rodziny zastępczej, zaś dla innego dziecka funkcję niespokrewnionej rodziny zastępczej lub prowadzi równocześnie placówkę rodzinną.

Zmiana w art. 74 polegająca na dodaniu ust. 4a określa liczbę dzieci w spokrewnionych i niespokrewnionych rodzinach zastępczych. W obecnym stanie prawnym została uregulowana jedynie maksymalna liczba dzieci w zawodowych niespokrewnionych z dzieckiem rodzinach zastępczych. Proponowana zmiana jest konieczna z uwagi na fakt, że w chwili obecnej sądy mogą w jednej rodzinie zastępczej umieszczać dużą liczbę dzieci, co jest sprzeczne z zasadą dobra dziecka.

Zmiana w art. 79 ust. 5 umożliwi zwolnienie rodziców lub opiekunów prawnych z ponoszenia odpłatności za pobyt ich dziecka w rodzinie zastępczej. Zgodnie z ust. 6, rada powiatu ustala warunki całkowitego zwalniania z opłat. Zmiana,

podobnie jak zmiana w art. 81 ust. 4, posiada charakter porządkujący, rozróżnia zwalnianie z opłat od odstąpienia od ustalenia opłaty, zgodnie z pierwotnym zamierzeniem ustawodawcy oraz zgodnie z treścią delegacji dla rady powiatu do określenia w drodze uchwały warunków całkowitego lub częściowego zwalniania z opłat. Zwolnienie od odpłatności rodziców, których sytuacja dochodowa uległa pogorszeniu, zapobiegnie fikcyjnemu nakładaniu odpłatności, bez możliwości egzekucji zaległej kwoty.

Zmiana polegająca na dodaniu art. 80a jest związana z wprowadzeniem zezwoleń na prowadzenie całodobowych placówek opiekuńczo--wychowawczych. Przepis określa podmioty, które mogą prowadzić placówki, tryb wydawania zezwoleń i uprawniony organ, wykaz dokumentów wymaganych przy wydaniu zezwolenia. Przepis określa też warunki cofnięcia zezwolenia na prowadzenie placówki.

Zmiana w art. 81 ust. 4 została wprowadzona, ponieważ (zgodnie z art. 81 ust. 6 rada powiatu określa warunki całkowitego lub częściowego zwalniania z opłat) jest konieczne nadanie kompetencji staroście do całkowitego zwolnienia z opłat. Poza tym, tak jak przy rodzinach zastępczych, skoro starosta może odstąpić od ustalenia opłaty, to tym bardziej może całkowicie zwolnić z ponoszenia odpłatności, jeżeli na przykład znacznie pogorszy się status materialny rodziny naturalnej.

Zmiana w art. 81 ust. 10 jest konsekwencją wprowadzania zezwoleń na prowadzenie całodobowych placówek opiekuńczo-wychowawczych i nakłada obowiązek określenia w drodze rozporządzenia wzoru wniosku o wydanie zezwolenia na prowadzenie takiej placówki oraz wymaganych dokumentów. W drodze rozporządzenia będzie też określony tryb kierowania i przyjmowania do placówek dzieci cudzoziemców.

Zmiana art. 84 wprowadzająca ust. 1a nakłada obowiązek rejestrowania placówek opiekuńczo-wychowawczych i ośrodków adopcyjno-opiekuńczych. Obecny art. 84 ust. 2 wprowadza dla wojewody obowiązek prowadzenia rejestru, ale nie kształtuje obowiązku wpisu do rejestru po stronie podmiotów prowadzących placówki lub ośrodki, wskutek czego wojewoda może nie posiadać pełnej wiedzy na temat placówek bądź ośrodków funkcjonujących na

terenie jego województwa. Utrudnia to służbom wojewody sprawowanie kontroli i nadzoru nad prawidłowym funkcjonowaniem tych jednostek i zgodności ich działań z obowiązującym standardem usług.

Zmiana wprowadzająca ust. 3 polega na określeniu terminu ogłaszania rejestrów placówek opiekuńczo-wychowawczych i ośrodków adopcyjno-opiekuńczych. Analogicznie jak przy domach pomocy społecznej będzie to 30 czerwca każdego roku.

Zmiana w art. 86 polegająca na dodaniu ust. 7a wskazuje termin, od którego ustala się odpłatność za pobyt dziecka w całodobowej placówce opiekuńczo-wychowawczej w przypadku opublikowania przez starostę nowego średniego miesięcznego kosztu utrzymania wychowanka. Odwołanie do art. 60 ust. 3-5 określa sposób postępowania, w sytuacji kiedy w danym roku powstaje nowa placówka opiekuńczo-wychowawcza, a także w przypadku placówki, która nie funkcjonowała pełnego roku. Proponowane zmiany mają charakter analogiczny do zmian dotyczących decyzji ustalających odpłatność za pobyt mieszkańca w domu pomocy społecznej.

Dodane w art. 86 ust. 9-11 regulują kwestie porozumień w sprawie umieszczenia dziecka w całodobowej placówce opiekuńczo-wychowawczej i zwrotu wydatków przez powiat miejsca zamieszkania dziecka powiatowi przyjmującemu dziecko. Zawieranie porozumień między powiatami, o których mowa w art. 86 ust. 2 i 3 ustawy o pomocy społecznej, w pewnych sytuacjach nie jest wskazane. Dotyczy to dzieci przyjętych do placówki opiekuńczo-wychowawczej bez skierowania, w przypadku wymagającym natychmiastowego zapewnienia opieki, a także dzieci pozostawionych przez matkę w szpitalu bezpośrednio po urodzeniu.

Zgodnie z przepisami rozporządzenia Ministra Polityki Społecznej z dnia 14 lutego 2005 r. w sprawie placówek opiekuńczo-wychowawczych (Dz. U. Nr 37, poz. 331) placówki opiekuńczo-wychowawcze (wszystkich typów) przyjmują bez skierowania oraz bez uzyskania zgody przedstawicieli ustawowych lub bez orzeczenia sądu każde dziecko w wieku poniżej 13. roku życia i zapewniają mu opiekę do czasu wyjaśnienia sytuacji dziecka w przypadkach wymagających natychmiastowego zapewnienia dziecku opieki

(§ 14 ust. 5). W tej sytuacji zachodzi konieczność wprowadzenia do ustawy przepisu, który umożliwi pominięcie procedury zawierania porozumień, o których mowa w art. 86 ust. 4 ustawy o pomocy społecznej, i wydawania skierowań. Przepisy powyższe pozwolą powiatowi, na terenie którego funkcjonuje placówka i która przyjęła dziecko z innego powiatu w sytuacji interwencyjnej (na przykład doprowadzonego uciekiniera z młodzieżowego ośrodka wychowawczego czy specjalnego ośrodka szkolno-wychowawczego), wystawić notę obciążeniową za koszty utrzymania dziecka.

Zawieranie porozumień w przypadku pozostawienia dziecka w szpitalu nie gwarantuje matce anonimowości, ponieważ powiaty, ustalając odpłatność za pobyt dziecka w placówce, mają ustawowy obowiązek przeprowadzenia wywiadu środowiskowego, w celu ustalenia sytuacji osobistej i dochodowej rodzica dziecka. Takie rozwiązanie powoduje, że kobiety rezygnują z możliwości pozostawienia dziecka w szpitalu pod odpowiednią opieką, zabierają dziecko, aby później anonimowo porzucić je gdziekolwiek, narażając jego zdrowie, a czasem życie. Gwarancja anonimowości dla matki pozostawiającej dziecko po porodzie, w sytuacji gdy matce zależy na pełnej anonimowości, zapobiegnie przypadkom porzucenia dziecka poza szpitalem. Ponadto, dziecko pozostawiane w szpitalu trafia do procedury adopcyjnej, często wskutek wyrażenia zgody przez rodzica in blanco, czyli na przysposobienie dziecka w przyszłości, bez wskazywania osoby przysposabiającego. Jednak zgodnie z art. 119² ustawy z dnia 25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. Nr 9, poz. 59, z późn. zm.) matka nie może wyrazić zgody na anonimowe przysposobienie dziecka przed upływem 6 tygodni od urodzenia. Obciążanie w takiej sytuacji powiatu miejsca zamieszkania dziecka przed umieszczeniem w placówce (a więc będzie to powiat miejsca zamieszkania matki – art. 26 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny; Dz. U. Nr 16, poz. 93, z późn. zm.) odpłatnością za dziecko, w trybie określonym w art. 86 ustawy o pomocy społecznej, przeczy istocie przysposobienia anonimowego.

Zmiana wprowadzająca art. 86a polega na doprecyzowaniu właściwości powiatu, w sytuacji gdy nie jest możliwe ustalenie miejsca zamieszkania dziecka. Właściwość powiatu jest istotna przy ponoszeniu odpłatności za

dziecko przebywające w placówce opiekuńczo-wychowawczej i rodzinie zastępczej. Do ponoszenia tego rodzaju odpłatności właściwy jest powiat miejsca zamieszkania dziecka, który ma obowiązek zwrotu kosztów dla powiatu, na terenie którego dziecko przebywa: w placówce lub rodzinie zastępczej. W wielu przypadkach nie jest możliwe ustalenie miejsca zamieszkania rodziców dziecka zobowiązanych do ponoszenia odpłatności, z uwagi na ich częste przemieszczanie się. Ponieważ zawieranie porozumień w sprawie umieszczenia dziecka w placówce opiekuńczo-wychowawczej jest uzależnione od ustalenia powiatu właściwego do ponoszenia kosztów utrzymania dziecka w placówce opiekuńczo-wychowawczej lub rodzinie zastępczej, zdarza się, że powiaty posiadające placówkę opiekuńczo-wychowawczą nie otrzymują zwrotów kosztów utrzymania ponoszonych na dziecko. Wprowadzenie tego przepisu skróci procedurę ustalania powiatów właściwych do ponoszenia kosztów utrzymania dziecka i zakończy zwyczaj kierowania do sądu opiekuńczego pism o ustalenie miejsca zamieszkania dziecka.

Zmiana w art. 89 daje możliwość przyznania pomocy pieniężnej na usamodzielnienie w trakcie trwania nauki osoby usamodzielnianej, a także przewiduje możliwość zawieszenia pomocy pieniężnej na usamodzielnienie i na kontynuowanie nauki, w przypadku gdy przeciwko osobie usamodzielnianej wszczęto postępowanie karne o przestępstwo ścigane z oskarżenia publicznego, do czasu prawomocnego zakończenia postępowania. Ponadto, zmiana reguluje tryb postępowania w stosunku do decyzji zawieszających udzielanie pomocy na usamodzielnienie, w sytuacji gdy upłynął termin, na jaki decyzja została zawieszona, a przyczyny zawieszenia nie ustąpiły. W poprzednim stanie prawnym taka regulacja znalazła się w rozporządzeniu.

Zmiana w art. 91 pkt 3 jest spowodowana tym, że w toku rozpatrywania spraw związanych ze wspieraniem procesu integracji uchodźców okazuje się, że obecny czternastodniowy termin do złożenia wniosku o przyznanie pomocy integracyjnej przez uchodźcę jest zbyt krótki. Termin ten jest bowiem terminem prawa materialnego i jego uchybienie powoduje wygaśnięcie praw o charakterze materialnoprawnym oraz nie można go przywrócić niezależnie od powodów jego uchybienia. Zdarzają się przypadki zgłoszeń uchodźców, którzy

nie mogą być objęci pomocą w ramach indywidualnego programu integracji z uwagi na złożenie wniosku po upływie omawianego terminu, nawet jeżeli opóźnienie jest usprawiedliwione. Do wniosku uchodźca musi załączyć wymagane dokumenty, a w szczególności dokument podróży przewidziany w Konwencji genewskiej, którego uzyskanie może trwać dłużej niż 14 dni. Proponowana zmiana terminu zgłoszenia się uchodźcy po pomoc integracyjną z 14 do 60 dni od momentu doręczenia decyzji umożliwi uchodźcom otrzymanie przysługującej im pomocy.

Zmiana w art. 97 ust. 2 ma na celu jednoznaczne wskazanie podmiotu, który ustala odpłatność za pobyt w domu dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży, w sytuacji gdy dom prowadzi podmiot uprawniony (organizacja pozarządowa) na zlecenie powiatu. W takim przypadku odpłatność będzie ustalał powiat.

Zmiana w art. 101 jest powiązana ze zmianami w art. 5a, 7, 19 i 20. Polega ona na poszerzeniu katalogu przypadków, w których właściwą miejscowo jest gmina miejsca pobytu osoby ubiegającej się o świadczenie. Przepis uzupełniono o cudzoziemców – ofiary handlu ludźmi. Osoby takie nie mają z reguły w Polsce miejsca zamieszkania, dlatego też nie może być do nich stosowana ogólna właściwość miejscowa gminy określona w art. 101 ust. 1.

Zmiana w art. 106 ust. 2 poszerza katalog świadczeń, których udzielanie nie wymaga wydania decyzji administracyjnej o uczestnictwo w zajęciach klubu samopomocy. Zajęcia w tego typu placówkach mają charakter dobrowolny i nieformalny, więc forma decyzji administracyjnej nie jest konieczna.

Uchylany w tym samym artykule ust. 3c nakazuje zaokrąglenie świadczeń pieniężnych w górę do dziesięciu groszy. Celem wprowadzenia tego przepisu było uproszczenie zasad wypłaty zasiłków z pomocy społecznej, jednak praktyka jego stosowania wykazała, że w pewnych przypadkach przepis ten może powodować pozbawienie osób prawa do zasiłków, gdyż kwota zaokrąglenia wpływa na wysokość dochodu. W ten sposób osoby samotnie gospodarujące pobierające zasiłek stały, które chciały ubiegać się o dodatkową pomoc na przykład w postaci zasiłku celowego, nie mogły tej pomocy uzyskać

ze względu na przekroczenie kryterium dochodowego. Z tego względu przepis powinien być uchylony.

Zmiana w art. 116 aktualizuje wymagania dotyczące kwalifikacji zawodowych pracowników socjalnych. Dodanie w art. 116 w ust. 1 kierunku studiów „praca socjalna” i „pedagogika specjalna” spowodowane jest nową klasyfikacją nazw kierunków studiów określoną przez rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 13 czerwca 2006 r. w sprawie nazw kierunków studiów (Dz. U. Nr 121, poz. 838), które weszło w życie z dniem 1 października 2006 r. Dodanie upoważnienia do określenia, w drodze rozporządzenia, wymaganych umiejętności, wykazu przedmiotów, minimalnego wymiaru zajęć dydaktycznych oraz zakresu i wymiaru praktyk zawodowych dla specjalności przygotowującej do zawodu pracownika socjalnego jest uzasadnione koniecznością określenia standardów nauczania w zakresie przygotowania do wykonywania zawodu pracownika socjalnego. Brak takich przepisów powoduje duże różnice w kompetencjach zawodowych absolwentów różnych kierunków studiów.

Zmiana w art. 121 ust. 3a polegająca na określeniu wymiaru czasu pracy, który powinien być poświęcony na pracę w środowisku, jako przesłanki uprawniającej do dodatku do wynagrodzenia dla pracowników socjalnych, jest wskazana ze względu na nieprecyzyjne brzmienie przepisu i trudności interpretacyjne, powodujące wątpliwości w ustaleniu uprawnień do dodatku. Określono również, że praca socjalna w środowisku to praca świadczona poza siedzibą jednostki organizacyjnej pomocy społecznej. Celem zmian jest wyraźne określenie, że dodatek przysługuje jedynie pracownikom, do których podstawowych obowiązków należy świadczenie pracy w środowisku.

Zmiana polegająca na dodaniu art. 123a wynika z tego, że ustawa z dnia 6 maja 2005 r. o zmianie ustawy o pracownikach samorządowych, ustawy o samorządowych kolegiach odwoławczych i ustawy o systemie oświaty (Dz. U. Nr 122, poz. 1020) wprowadziła w odniesieniu do pracowników samorządowych, w tym samorządowych jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, podział stanowisk na stanowiska urzędnicze, w tym kierownicze urzędnicze oraz stanowiska pracownicze. Wprowadziła też nowe zasady naboru pracowników na stanowiska urzędnicze i kierownicze stanowiska urzędnicze.

Jednym z warunków jest posiadanie co najmniej dwuletniego stażu pracy na stanowiskach urzędniczych. Z uwagi na specyfikę pracy tych jednostek, stanowiska, na których zatrudniani są pracownicy realizujący podstawowe zadania tych jednostek, nie mogą być zaliczone do stanowisk urzędniczych. Są to stanowiska merytoryczne, a pracownicy realizują zadania w ramach bezpośredniej pracy z osobami wymagającymi różnego rodzaju wsparcia: pomocy finansowej, prawnej, psychologicznej, pracy socjalnej, interwencji, usługi opiekuńczej lub specjalistycznej usługi opiekuńczej, w tym w ramach ośrodka wsparcia, domu pomocy społecznej, placówki opiekuńczo-wychowawczej itp.

Nawet stanowisko kierownika zespołu (sekcji, rejonu, działu) pracowników merytorycznych jest już stanowiskiem kierowniczym urzędniczym. Jeżeli pracownik ten nie był wcześniej zatrudniony na stanowisku urzędniczym, nie może ubiegać się o stanowisko kierownicze.

Zmiana polegająca na dodaniu art. 127a ma na celu usprawnienie przeprowadzanych przez inspektorów czynności kontrolnych i nadzorczych przez wprowadzenie możliwości korzystania z pomocy Policji.

Zmiana w art. 130 ust. 1 polega na zmniejszeniu dolnej granicy wysokości kary nakładanej za niewykonywanie zaleceń pokontrolnych z obecnej kwoty 1 000 zł do kwoty 200 zł. Zmiana jest spowodowana koniecznością dostosowania wysokości kary do popełnionych naruszeń. Kara w wysokości 1 000 zł nakładana za niewielkie naruszenia wydaje się zbyt dolegliwa.

Zmiana polegająca na dodaniu ust. 3 określa liczbę kar nakładanych na podmiot w sytuacji prowadzenia przez jeden podmiot więcej niż jednej placówki. Brak takiego przepisu w chwili obecnej rodzi liczne wątpliwości w praktyce.

Zmiana w art. 154 polegająca na dodaniu ust. 7b wprowadza kategorie zezwoleń warunkowych na czas realizacji programów naprawczych.

Powodem dokonania zmiany w art. 155 ust. 2 jest to, że obecny sposób finansowania domów pomocy społecznej w odniesieniu do osób przyjętych na zasadach sprzed dnia 1 stycznia 2004 r. spowodował, że w przypadku dużej liczby osób zwolnionych z odpłatności dom pomocy społecznej ma problemy

z prawidłowym funkcjonowaniem i utrzymaniem jednostki. Ma to miejsce szczególnie w odniesieniu do domów dla dzieci z niepełnosprawnością intelektualną (bardzo często rodzice z powodu bardzo niskich dochodów zwalniani byli z odpłatności, dużo dzieci pozbawionych jest rodzin). Domy takie borykają się z problemami finansowymi, bowiem dotacja wojewody nie jest w stanie pokryć pełnego miesięcznego kosztu utrzymania dziecka w domu pomocy społecznej. Możliwość zwiększenia dotacji na 1 mieszkańca nie więcej niż o 10 procent nie pokrywa niedoboru środków spowodowanych brakiem odpłatności, co powoduje w konsekwencji ograniczanie wydatków i spadek jakości usług w odniesieniu do tej kategorii osób. Dlatego możliwość podwyższenia tej dotacji do 20 % ma ogromne znaczenie dla domów pomocy społecznej, szczególnie dla dzieci z niepełnosprawnością intelektualną.

Zmiana w art. 156 ust. 1a jest spowodowana tym, że nowelizowana ustawa wprowadziła ograniczenia w zakresie dostępności do zawodu pracownika socjalnego osób, które ukończyły studia wyższe magisterskie przez wskazanie, że jedynie osoby posiadające specjalność „praca socjalna” mogą wykonywać ten zawód. Pierwotny tekst ustawy o pomocy społecznej wprowadzał przepis przejściowy (art. 156), który umożliwiał dalsze wykonywanie zawodu przez osoby, które wykonywały go w dniu wejścia w życie ustawy, czyli w dniu 1 maja 2004 r. W związku z licznymi sygnałami płynącymi od osób, które miały przerwę w zatrudnieniu, oraz osób, które dopiero przygotowywały się do tego zawodu, studiując na kierunkach wymienionych w poprzednio obowiązującej ustawie o pomocy społecznej z 1990 r. (bez specjalności „praca socjalna”), z dniem 4 października 2005 r. rozszerzono przepisy przejściowe, dopuszczając do wykonywania zawodu pracownika socjalnego także osoby wykonujące ten zawód przed dniem wejścia w życie ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej oraz osoby studiujące (ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o zmianie ustawy o pomocy społecznej oraz ustawy – Karta Nauczyciela, wprowadzająca art. 156 w nowym brzmieniu). Nadal jednak poza zakresem działania przepisów przejściowych znalazła się grupa osób, która ukończyła studia wskazane w poprzednio obowiązującej ustawie o pomocy społecznej i z różnych przyczyn nie podjęła pracy w zawodzie pracownika socjalnego. Proponowana zmiana umożliwi tym osobom zatrudnienie na stanowisku pracownika socjalnego. Jest

to uzasadnione, gdyż wiele osób podejmowało studia z myślą o wykonywaniu właśnie tego zawodu.

Celem zmiany art. 158 jest umożliwienie pobierania dodatku pielęgnacyjnego przez osoby przebywające w ponadgminnych domach pomocy społecznej na zasadach obowiązujących przed dniem 1 stycznia 2004 r., w okresie pobytu tych osób poza domem pomocy społecznej przez okres dłuższy niż 2 tygodnie w miesiącu. Będzie to wyjątek od zasady, że osobom skierowanym do domów pomocy społecznej na „starych” zasadach nie przysługuje prawo do dodatku pielęgnacyjnego, gdyż pobyt takich osób dotowany jest z budżetu państwa. Nowe rozwiązanie będzie analogiczne do obowiązujących dla osób przebywających w zakładach opiekuńczo-leczniczych i pielęgnacyjno-opiekuńczych na podstawie art. 75 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2004 r. Nr 39, poz. 353, z późn. zm.).

Konieczność wprowadzenia przepisu przejściowego (art. 2) wynika ze zmiany art. 73 ust. 2 ustawy o pomocy społecznej, zgodnie z którym rodziny zastępcze nie mogą pełnić równocześnie innych funkcji rodzin zastępczych, jak również nie mogą równocześnie prowadzić placówki rodzinnej. Brak przepisu przejściowego spowodowałby konieczność przekształcania rodziny w jeden typ opieki zastępczej nad dzieckiem albo odebranie przebywających w niej dzieci i umieszczenie w innych formach pieczy zastępczej, co nie zawsze jest korzystne dla dziecka.

Art. 4 określa, że pomoc na usamodzielnienie i kontynuowanie nauki przysługuje wychowankom specjalnych ośrodków szkolno-wychowawczych dla dzieci i młodzieży niedostosowanych społecznie, jeżeli do dnia 31 sierpnia 2006 r. przebywali w tym ośrodku co najmniej rok i osiągną pełnoletność w innej placówce zapewniającej całodobowo opiekę lub wychowanie. Zmiana wynika z likwidacji od dnia 1 września 2006 r. specjalnych ośrodków szkolno-wychowawczych dla dzieci i młodzieży niedostosowanych społecznie. Dzieci przebywające w tych placówkach osiągną pełnoletność w innych placówkach. Brak omawianego przepisu pozbawiłby prawa do pomocy na usamodzielnienie

i kontynuowanie nauki dzieci przeniesione do placówek niewymienionych w art. 88 ustawy o pomocy społecznej.

Art. 5 jest konsekwencją zmiany w art. 116. W ust. 1 zachowuje się uprawnienie do wykonywania zawodu pracownika socjalnego dla osób, które przed dniem 1 stycznia 2007 r. uzyskały dyplom wyższej szkoły zawodowej o specjalności praca socjalna. Od dnia 1 października 2006 r. kształcenie na uczelniach zawodowych odbywa się na kierunkach. W ust. 2 zachowuje się uprawnienie do wykonywania zawodu pracownika socjalnego dla osób, które do dnia 1 stycznia 2008 r. otrzymały dyplom uzyskania tytułu zawodowego w zawodzie pracownik socjalny. Dotyczy to osób, które ukończyły bądź w najbliższym czasie ukończą szkołę policealną kształcącą w zawodzie pracownika socjalnego do wygaszenia kształcenia w systemie policealnym. Ostatni nabór na 2,5-letnie kształcenie odbył się w roku szkolnym 2004/2005. Utrzymanie w ust. 3 prawa do wykonywania zawodu pracownika socjalnego dotyczy osób, które ukończyły studia o specjalności „praca socjalna” na kierunkach wymienionych w art. 116 ust. 1 i nabyły prawo do wykonywania zawodu pracownika socjalnego na podstawie obecnie obowiązującej ustawy o pomocy społecznej lub które są w trakcie nauki i ukończą w najbliższych latach studia o specjalności „praca socjalna” na kierunkach wymienionych w art. 116 ust. 1 obecnie obowiązującej ustawy.

Art. 6 utrzymuje w mocy dotychczasowe przepisy wykonawcze wydane na podstawie art. 81 ust. 10 ustawy o pomocy społecznej do dnia wejścia w życie przepisów wykonawczych wydanych na podstawie zmienionego upoważnienia.

OCENA SKUTKÓW REGULACJI

1. Podmioty, których dotyczy proponowana regulacja

Jednostki samorządu terytorialnego, organizacje pozarządowe prowadzące działalność w zakresie pomocy społecznej, jednostki organizacyjne pomocy społecznej – ośrodki pomocy społecznej, powiatowe centra pomocy rodzinie, placówki opiekuńczo-wychowawcze, ośrodki interwencji kryzysowej, domy pomocy społecznej, rodziny zastępcze, placówki zapewniające całodobową opiekę osobom niepełnosprawnym, przewlekle chorym lub osobom w podeszłym wieku w ramach działalności gospodarczej lub statutowej.

2. Skutki dla budżetu państwa i budżetów samorządu terytorialnego

Część proponowanych zmian ma charakter redakcyjny bądź doprecyzowujący brzmienie obecnych przepisów, co nie rodzi skutków finansowych.

Koszty wynikające z wprowadzenia uprawnień do niektórych świadczeń z pomocy społecznej dla ofiar handlu ludźmi są zabezpieczone w postaci Krajowego Programu Zwalczania i Zapobiegania Handlowi Ludźmi na lata

2005-2006, przyjętego przez Radę Ministrów w dniu 26 kwietnia 2005 r. Z budżetu państwa na rok 2005, na wniosek Ministra Polityki Społecznej, uruchomiono rezerwę celową nr 60 przeznaczoną na dofinansowanie realizacji sieci ośrodków wsparcia i ośrodków interwencji kryzysowej związanej z realizacją między innymi Krajowego Programu. Przekazano kwotę w wysokości 11 256 404 zł na dofinansowanie działalności bieżącej i utworzenie nowych ośrodków oraz punktów interwencji kryzysowej.

Zmiana definicji średniego miesięcznego kosztu utrzymania w domu pomocy społecznej lub całodobowej placówce opiekuńczo-wychowawczej pociągnie za sobą najprawdopodobniej niewielki wzrost średniego kosztu utrzymania tych jednostek (na przykład w zakresie kosztów amortyzacji – postulat jednostek niepublicznych prowadzących domy pomocy społecznej lub placówki opiekuńczo-wychowawcze na zlecenie jednostek samorządu terytorialnego), ale trudno oszacować skalę tego zjawiska z uwagi na brak danych w zakresie wartości majątku jednostek. Przewiduje się, że ze względu na różną wartość majątku, zwiększenie to na 1 osobę miesięcznie może wynosić od 10-15 % obecnej kwoty średniego kosztu utrzymania w domu pomocy społecznej. Nowy sposób obliczania kosztu utrzymania w domu lub placówce nie wpłynie na wysokość dotacji z budżetu państwa, gdyż art. 87 ustawy z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego (Dz. U. Nr 203, poz. 1966) ogranicza wysokość dotacji do wysokości średniej miesięcznej kwoty dotacji dla województwa. Podwyższenie kosztu utrzymania w domu lub placówce będzie skutkowało urealnieniem kosztów utrzymania w jednostkach organizacyjnych pomocy społecznej. W przypadku trudności finansowych, gminy kierujące osoby do domów pomocy społecznej mogą występować o subwencję wyrównawczą.

Skutki finansowe przeniesienia z zadań powiatów do zadań gmin pomocy dla osób opuszczających zakłady karne będą znikome, gdyż do chwili obecnej główny ciężar pomocy dla wskazanych osób spoczywał właśnie na gminach, które wpłacały zasiłki celowe. Brak jest bowiem specyficznych form pomocy dla osób opuszczających zakłady karne. Zadania powiatów polegały na koordynacji pomocy, co nie wiązało się z ponoszeniem znaczących kosztów. Warto też wskazać, że osoby opuszczające zakłady

karne stanowią grupę osób szczególnego ryzyka, które obejmowane są różnymi formami aktywizacji przez jednostki działające na poziomie gminy (m.in. centra integracji społecznej).

Skutki finansowania z budżetu państwa pobytu dzieci cudzoziemskich w placówkach opiekuńczo-wychowawczych oraz rodzinach zastępczych

W 2005 r. w polskich placówkach opiekuńczo-wychowawczych oraz rodzinach zastępczych przebywało 284 dzieci cudzoziemskich z 30 krajów. Liczba dzieci cudzoziemskich bez opieki, trafiających do polskich placówek opiekuńczo-wychowawczych i rodzin zastępczych w ostatnich latach rośnie. W związku z tym należy założyć, że w polskim systemie opieki w następnym roku będzie przebywać ok. 300 dzieci cudzoziemskich. Skutki finansowe dla budżetu państwa w skali roku będą przedstawiać się następująco:

- 230 dzieci – umieszczonych w placówkach opiekuńczo-wychowawczych,
- 70 dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych.

Miesięczny koszt utrzymania dzieci cudzoziemskich w skali kraju wynosi:

230 dzieci x 2 500 zł = 575 000 zł

70 dzieci x 770 zł = 53 900 zł

Razem 628 900 zł miesięcznie;

628 900 zł x 12 miesięcy = 7 546 800 zł rocznie.

Przewiduje się, że skutki finansowania opieki nad dziećmi cudzoziemskimi w placówkach opiekuńczo-wychowawczych i rodzinach zastępczych w skali roku wyniosą 7 546 800 zł.

Skutki finansowe wprowadzenia pomocy na usamodzielnienie i kontynuowanie nauki dla wychowanków specjalnych ośrodków wychowawczych:

- 1) W roku 2005 w systemie oświaty działało 50 specjalnych ośrodków wychowawczych, w których przebywało łącznie 2 673 dzieci.

2) W oparciu o liczbę wychowanków placówek opiekuńczo-wychowawczych będących w procesie usamodzielnienia w 2005 r. należy przyjąć, że:

- pomoc pieniężną na usamodzielnienie otrzymało 2,8 % wychowanków,
- pomoc pieniężną na kontynuowanie nauki otrzymało 32 % wychowanków,
- pomoc na zagospodarowanie w formie rzeczowej otrzymało 6,7 % wychowanków.

Na tej podstawie wyliczono liczbę osób – wychowanków specjalnych ośrodków wychowawczych, które w 2007 r. będą korzystać ze świadczeń na usamodzielnienie. Należy przyjąć, że:

- z pomocy pieniężnej na usamodzielnienie skorzysta 75 osób,
- z pomocy pieniężnej na kontynuowanie nauki skorzysta 855 osób,
- z pomocy na zagospodarowanie w formie rzeczowej skorzysta 179 osób.

3) Przyjmując, że w roku 2007 kwota stanowiąca podstawę do ustalania wysokości świadczeń na usamodzielnienie wyniesie 1 647 zł, wydatki na wymienione świadczenia będą przedstawiały się następująco:

a) pomoc pieniężna na usamodzielnienie:

średnia wysokość pomocy = 4 044 zł,

$4\,044\text{ zł} \times 75\text{ osób} = 303\,300\text{ zł}$,

b) pomoc pieniężna na kontynuowanie nauki:

miesięczna pomoc = $30\% \times 1\,647\text{ zł} = 494\text{ zł}$,

$494\text{ zł} \times 12\text{ mies.} \times 855\text{ osób} = 5\,068\,440\text{ zł}$,

c) pomoc na zagospodarowanie w formie rzeczowej:

średnia wysokość pomocy = 3 325 zł,

$3\,325\text{ zł} \times 179\text{ osób} = 596\,175\text{ zł}$.

4) Łącznie wydatki wyniosą 5 966 915 zł.

$303\ 300\ \text{zł} + 5\ 068\ 440\ \text{zł} + 596\ 175\ \text{zł} = 5\ 966\ 915\ \text{zł}$.

Wprowadzenie pomocy na usamodzielnienie i kontynuowanie nauki dla wychowanków młodzieżowych ośrodków socjoterapii zapewniających całodobową opiekę nie będzie powodowało skutków finansowych, gdyż do ośrodków tych trafią dzieci z likwidowanych od dnia 1 września 2006 r. specjalnych ośrodków szkolno-wychowawczych, których wychowankowie do tej pory byli uprawnieni do wskazanej pomocy.

Zadania polegające na wydawaniu zezwoleń na prowadzenie całodobowych placówek opiekuńczo-wychowawczych będą co do zasady realizowane przez obecną kadrę inspektorów wydziałów polityki społecznej urzędów wojewódzkich. W projekcie ustawy budżetowej na 2007 r. nie zagwarantowano środków na ten cel, jednak, jeżeli zajdzie potrzeba, Minister Pracy i Polityki Społecznej wystąpi do Ministra Finansów z wnioskiem o uruchomienie środków z rezerwy celowej przeznaczonej na zmiany organizacyjne.

Zmiana w art. 79 i art. 81 polegająca na wprowadzeniu możliwości zwolnienia od odpłatności za pobyt dziecka w rodzinie zastępczej i placówce opiekuńczo-wychowawczej nie wpłynie niekorzystnie na finanse powiatu, ponieważ zarówno obecna możliwość odstąpienia od ustalania odpłatności, jak i proponowana możliwość zwolnienia od ponoszenia odpłatności posiada charakter fakultatywny, uzależniony od sytuacji dochodowej i osobistej strony.

Oszczędności w finansach powiatów może przynieść możliwość łączenia różnych typów domów pomocy społecznej (zmniejszenie liczby zatrudnionych w domach pracowników obsługi), co może umożliwić zwiększenie jakości świadczonych usług przez przeznaczenie oszczędności na poprawę wskaźnika zatrudnienia pracowników zespołu terapeutyczno-opiekuńczego.

Uchylenie możliwości zaokrąglania świadczeń (art. 106 ust. 3c) nie pociągnie za sobą wymiernych skutków finansowych ze względu na krótki okres obowiązywania uchylanego przepisu i niewielką kwotę zaokrąglania (do pełnych dziesiątek groszy), mimo że część osób (samotnie gospodarujących, uprawnionych do zasiłku stałego) będzie mogła otrzymać pomoc dodatkową, na przykład w formie zasiłków celowych. W skali gminy są to jednak przypadki jednostkowe, zasiłek celowy ma charakter fakultatywny, trudno jest więc oszacować dokładne koszty uchylenia art. 106 ust. 3c.

Możliwość podwyższenia dotacji celowej z budżetu państwa do 20 % z przeznaczeniem na domy pomocy społecznej (art. 155 ust. 2) nie spowoduje skutków finansowych, gdyż wysokość łącznej dotacji nie zostanie zwiększona, wojewoda będzie miał jedynie możliwość większego różnicowania dotacji.

3. Wpływ na rynek pracy

Proponowana regulacja nie ma wpływu na rynek pracy.

4. Wpływ na konkurencyjność gospodarki i przedsiębiorczość, w tym na funkcjonowanie przedsiębiorstw, oraz na sytuację i rozwój regionów

Wejście w życie projektu nie będzie miało wpływu na konkurencyjność gospodarki i przedsiębiorczość, w tym na funkcjonowanie przedsiębiorstw, ani na sytuację i rozwój regionów.

5. Konsultacje społeczne

Projekt został wysłany do konsultacji społecznych z następującymi organizacjami: Ogólnopolskie Porozumienie Związków Zawodowych, Niezależny Samorządny Związek Zawodowy „Solidarność”, Sekcja Krajowa Pracowników Pomocy Społecznej NSZZ „Solidarność”, Federacja Związków Zawodowych Pracowników Ochrony Zdrowia i Pomocy Społecznej, Związek

Nauczycielstwa Polskiego, Forum Związków Zawodowych, Konfederacja Pracodawców Polskich, Krajowa Rada Spółdzielczości, Związek Rzemiosła Polskiego, Krajowa Izba Gospodarcza, Polska Konfederacja Pracodawców Prywatnych, Krajowy Związek Rewizyjny Rolniczych Spółdzielni Produkcyjnych, Krajowy Związek Rolników, Kółek i Organizacji Rolniczych, Business Centre Club – Związek Pracodawców, Rada Pomocy Społecznej.

Federacja Związków Zawodowych Pracowników Ochrony Zdrowia i Pomocy Społecznej oraz Ogólnopolskie Porozumienie Związków Zawodowych zgłosiły uwagę do zasad wypłacania pracownikowi socjalnemu dodatku do wynagrodzenia. Negatywnie oceniła uzależnienie prawa do dodatku od wymogu przepracowania w terenie 50 % czasu pracy. Uwagę uwzględniono częściowo przez dodanie warunku, że wykonywanie pracy socjalnej w środowisku musi należeć do podstawowych obowiązków pracownika socjalnego.

Naczelna Izba Pielęgniarek i Położnych wniosła o rozszerzenie nowelizacji o zmianę trybu ustalania odpłatności za pobyt mieszkańca w domu pomocy społecznej z obecnej umowy na tryb decyzji administracyjnej. Izba postuluje również rozszerzenie zakresu usług świadczonych w domu pomocy społecznej o usługi pielęgnacyjne. Kolejna uwaga dotyczyła zmian zasad wypłaty zasiłków stałych, w ten sposób, aby kwota dochodu osób w rodzinie osoby uprawnionej do zasiłku nie była brana pod uwagę przy ustalaniu wysokości zasiłku stałego.

Powyższe uwagi nie zostały uwzględnione. Forma umowy dla ustalania odpłatności za pobyt osoby w domu pomocy społecznej od członków rodziny wydaje się właściwsza od decyzji, gdyż umowa pozwala na dostosowanie wysokości opłat do indywidualnej sytuacji życiowej rodziny, ponadto należy zauważyć, że rodzina jest obciążona tą odpłatnością dopiero od 2004 r., więc kolejne zmiany byłyby w chwili obecnej przedwczesne. W związku z planowanym wprowadzeniem ubezpieczenia pielęgnacyjnego, projekt nie zawiera regulacji dotyczących usług pielęgnacyjnych. Podwyższenie kwoty zasiłku stałego spowodowałoby natomiast znaczne zwiększenie wydatków z budżetu państwa na wypłatę

zasiłków stałych.

Krajowa Rada Spółdzielcza wniosła o umożliwienie spółdzielniom realizacji zadań z zakresu pomocy społecznej, w tym prowadzenia domów opieki społecznej i całodobowych placówek opiekuńczo-wychowawczych, motywując swoją uwagę posiadaną bazą lokalową (zwłaszcza spółdzielnie mieszkaniowe) oraz integracyjno-społecznym charakterem działalności w środowiskach lokalnych.

Należy wskazać, że ustawa o pomocy społecznej umożliwia realizację zadań pomocy społecznej organizacjom pozarządowym w rozumieniu ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie. Umożliwienie realizacji zadań spółdzielniom wymagałoby zmian w tej ustawie. Ponadto, w świetle planów przeniesienia przepisów dotyczących procedury zlecania realizacji zadań z ustawy o pomocy społecznej do ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, nie ma obecnie uzasadnienia do dokonywania zmian w ustawie o pomocy społecznej w tym zakresie.

Fundacja SYNAPSIS wniosła o wprowadzenie przepisu obligującego do przyznania specjalistycznych usług opiekuńczych osobom w rodzinie. Dziś o przyznaniu tej pomocy decyduje ośrodek pomocy społecznej, zmiana nakazywałaby przyznanie usług we wszystkich przypadkach, gdy zwróci się o to rodzina osoby chorej.

Uwaga nie została uwzględniona, gdyż o przyznaniu usług powinien decydować ośrodek pomocy społecznej, biorąc pod uwagę wszystkie okoliczności sprawy. Ponadto obligatoryjne usługi mogą spowodować sytuację wyręczenia przez pomoc społeczną innych podmiotów zobowiązanych do pomocy osobom niepełnosprawnym (placówki oświaty, zdrowia).

W związku z planami wprowadzenia systemu ubezpieczeń pielęgnacyjnych rodzina będzie mogła korzystać z usług opiekuńczych dla osób niesamodzielnych przyznawanych z ubezpieczenia pielęgnacyjnego.

Fundacja sprzeciwia się też projektowi łączenia domów pomocy społecznej dla osób dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie oraz dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie. Należy wskazać, że umożliwienie łączenia domów nie będzie oznaczać wspólnego przebywania osób z różnymi rodzajami dysfunkcji. Ponadto projektowane przepisy sankcjonują występującą już teraz praktykę. Łączenie jest uzasadnione ekonomicznie ze względu na obniżenie kosztów funkcjonowania połączonych domów, co w sytuacji niespełniania standardów przez część domów może zapobiec zamykaniu tych placówek.

Kolejna uwaga dotyczy możliwości wnoszenia opłat za pobyt w domu pomocy społecznej przez inne osoby niż małżonek, wstępni i zstępni mieszkańca domu. Fundacja jest przeciwna określeniu formy umowy do ustalenia takiej odpłatności. Nie można się jednak zgodzić z twierdzeniem, że „w sytuacji, w której nie jest zabronione wnoszenie opłat za DPS przez inne osoby i gdy nie jest to uregulowane w ustawie opłaty te mogą być dokonywane”. Nieuzasadnione są obawy fundacji, że forma umowy umożliwi gminom wywieranie nacisków na dalszych członków rodziny mieszkańca. Wręcz przeciwnie, umowa jako czynność prawna dwustronna musi być przestrzegana przez obie strony, jej treść jest też najpierw przez te strony negocjowana.

Fundacja sprzeciwia się również poszerzeniu możliwości zwiększenia kwoty dotacji celowej przeznaczonej na utrzymanie domów pomocy społecznej z obecnych 10 do 20 %. Uwaga ta nie jest uzasadniona, gdyż większe możliwości różnicowania dotacji na poszczególne powiaty umożliwią lepsze wykorzystanie dotacji i pozwolą na dofinansowanie domów, które z powodu niskiej odpłatności uzyskiwanej za pobyt mieszkańców mają niedobory środków na bieżące utrzymanie. Dotyczy to zwłaszcza domów dla dzieci z niepełnosprawnością intelektualną. Ponadto należy zaznaczyć, że dotacja dotyczy jedynie osób przebywających w domach na podstawie skierowania wydanego przed dniem 1 stycznia 2004 r., nie ma więc ona wpływu na kierowanie przez gminy osób w chwili obecnej.

Uwagi Związku Nauczycielstwa Polskiego dotyczące rezygnacji ze zmiany w art. 6 pkt 15 oraz uwzględnienia w treści projektu młodzieżowych ośrodków socjoterapii zostały uwzględnione. Uwaga dotycząca przesunięcia w czasie wejścia w życie wymogu przedstawiania przez podmioty prowadzące całodobowe placówki opiekuńczo-wychowawcze dokumentów potwierdzających tytuł prawny do nieruchomości nie została uwzględniona, gdyż placówki będą zobowiązane do uzyskania zezwoleń lub zezwoleń warunkowych do dnia 31 grudnia 2007 r. W związku z tym placówki będą miały czas na skompletowanie wymaganych dokumentów.

Komisja Krajowa Niezależnego Samorządnego Związku Zawodowego „Solidarność” proponuje rezygnację ze zmiany w art. 6 pkt 15. Uwaga ta została częściowo uwzględniona. Komisja wnosi także o rozszerzenie działania art. 86a na art. 90. Uwaga ta jest bezzasadna, gdyż art. 86a w zaproponowanym kształcie obejmuje również przysługującą na podstawie art. 90 pomoc na usamodzielnienie. Nie została również uwzględniona uwaga dotycząca obniżenia w art. 130 minimalnego wymiaru kary nakładanej na osobę niewykonującą zaleceń pokontrolnych. Obecna minimalna wysokość kary (1 000 zł) nakładana za niewielkie naruszenia wydaje się zbyt dolegliwa.

Zespół do Spraw Ochrony Zdrowia i Polityki Społecznej Komisji Wspólnej Rządu i Samorządu Terytorialnego zaopiniował projekt pozytywnie, zgłaszając jednocześnie uwagi. Uwaga do art. 80 dotyczyła cofnięcia zezwolenia na prowadzenie całodobowej placówki opiekuńczo-wychowawczej. Jak wynika z art. 19 ustawy o pomocy społecznej, zapewnienie opieki dzieciom pozbawionym opieki rodziców należy do zadań własnych powiatów. Zespół proponuje, aby obowiązek taki obciążał wojewodę lub podmiot prowadzący placówkę. Jednak rozwiązanie takie zdejmowałoby odpowiedzialność za dzieci z likwidowanej placówki z powiatów i byłoby sprzeczne z systemowym rozwiązaniem zawartym w art. 19 ustawy o pomocy społecznej.

Zespół sprzeciwia się obciążeniu powiatu siedziby szpitala kosztami pobytu w placówce opiekuńczo-wychowawczej dzieci pozostawionych w szpitalu po

urodzeniu. Należy zauważyć, że w dniu 2 marca 2006 r. Związek Powiatów Polskich wyraził pozytywną opinię do proponowanej w projekcie zmiany.

W związku z nieuwzględnieniem uwag Komisja Wspólna Rządu i Samorządu Terytorialnego zaopiniowała projekt negatywnie.

6. Zgodność z prawem Unii Europejskiej

Przedmiot regulacji niniejszego projektu jest objęty prawem Unii Europejskiej w zakresie wdrożenia dyrektywy Rady 2004/81/WE w sprawie dokumentu pobytowego wydawanego obywatelom państw trzecich, którzy są ofiarami handlu ludźmi lub wcześniej byli przedmiotem działań ułatwiających nielegalną imigrację, którzy współpracują z właściwymi organami.

W pozostałym zakresie projekt nie jest objęty prawem Unii Europejskiej.

Projekt nie podlega notyfikacji w rozumieniu przepisów dotyczących notyfikacji norm i aktów prawnych.

Projekt został zamieszczony na stronie internetowej Biuletynu Informacji Publicznej – zgodnie z art. 5 ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o działalności lobbingsowej w procesie stanowienia prawa (Dz. U. Nr 169, poz. 1414). Nie zgłoszono zainteresowania pracami nad projektem w trybie wskazanej ustawy.

11-25-om